Naamne

Tati

Tinndol

? ? ?

Won nde laamɗo miijinoo, sinno omo anndunoo, nde o foti fuɗɗaade gollal fof, e so omo anndunoo, hol mbo o foti gollidde e hol mo o fotaani gollidde? E ko adii fof, so omo anndunoo hol gollal ɓurngal nafoore? So omo anndunoo ɗuum o heɓataano ngoƴa! Caggal miijaade laamɗo oo, o holliti (anndini) laamu makko nguu, omo yeena kala baawɗo haalande mo, waktu ɓurɗo feewande kala gollal, ɓe ngoni yimɓe ɓurɓe nafoore e hol no neɗɗo foti waɗde, mbele o annda gollal ɓurngal fof waɗde nafoore?
Ko ndeen anndußе ngari, ngam jaabaade ɗee ɗoo naamne. Won wi'ɓe ngam jaabaade naamnal gadanal ngal, so neɗɗo ina yiɗi anndude waktu ɓurɗo feewande kala gollal, foti ko winndude golle ɗe waɗata e nder lewru wolla e nder hitaande, kadi rewa e binndol ngol. Ɓe mbi' ko ndeen tan neɗɗo waawata waɗde gollal fof e waktu mum. Wodɓe mbi' neɗɗo anndaa ko foti waɗde ko adii waktu mum, kono fotaani heddaade waktu kala e fijirde fuuynde sabboo ko arata, ndeen noon gollal fof e waktu mum. Feccere yimɓe tataɓere ndee wi ko laamɗo oo ƴoƴi fof waawaa fewjude feere kaňum gooto waɗa nde waktu mbo yiɗi o, foti ko

jogaade yimɓe mawɓe waajotooɓe ko ɓeen ƴeewata ko foti waɗeede e nde waɗetee? Feccere yimɓe nayaɓere ndee wi' ina waɗi geɗe ɗe mbaawaa fadde naamnal mawɓe, ko ɗoon e ɗoon poɗ ɗaa fewjude fuɗɗaade ɗe walla waasde fuɗɗaade ɗe. Ndeen noon ko adii fof, so aɗa yiɗi anndude ɗuum ko maa nganndaa ko arata, ɗuum noon ko wileeɓe tan nganndi ɗum. Hono noon so a yiɗii anndu waktu ɓurɗo haande gollu kala gollal naamno wileeɓe.

Jaabawuuji naamnal ɗiɗaɓal ngal ne, ina keewii, ina ceerti. Won heen mbi' yimɓe ɓurɓe nafoore wonande laamɗo, ko ɓe wallondirta ɓee e laamu mum, woɗɓe kolliti ko diiniyaŋkooɓe. Feccere tataɓerde ndee holliti ko safrooɓe, dadiiɓe (kooniŋkooɓe) feccere nayaɓere ndee wi'.

Namnal tataɓalngal ko hol gollal ɓurngal nafoore e aduna? Won jaabiiɓe wonde ko ganndal won heen mbi' ko darnde haɓantooɓe leydi, woɗɓe ɓee mbi ko dewal Alla.

No jaabawuuji ɗii ceertiri nih, alaa heen ɗi laamɗo oo jaɓi, o yeenaani heen hay gooto, ngam o heɓa jaabawuuji celluɗi e naamne makko ɗee, o felliti naamnoyaade suufiyaŋke gooto ganndiraaɗo ganndal.

Oon suufiyaŋke wuurnoo ko nder ladde. O yaltataano abada, o bismotonoo tan ko yimɓe ɓolɓe (ɓe ngonaa yimɓe laamu). Ko noon ne kadi laamɗo oo ɓoorninoo ko comci leefɗi, ɗoon e maɓɓe yottodaade e yahdiiɓe maɓɓe ɓee to suudu suufiyaŋke too, nde o jippii e puccu makko, o yahri ko koyɗe, haa o yottii. Nde laamɗo oo ɓadtii suufiyaŋke oo, o wonnoo ko damal suudu makko omo asa leydi, nde o yi' laamɗo oo, o salmini mo, o ruuttitii e ko o asatnoo koo.

O tawi ko suufiyaŋke oo, ina fooƴi, omo leefi. O ňiɓi peel makko oo e leydi, o joowi joowre leydi, o foofi doole.

Laamɗo oo ɓadtii mo wi' mo:

–Mi arii ga maa suufiyaŋke mawɗo, ngam naamnaade ma naamne tati: Hol waktu neɗɗo foti anndude, waasa accude mbo o ɓenna, mbela ina waasa nimsude caggal mum? Hol yimɓe ɓurɓe nafoore, ɓe ɓurɗaa waawde gollidde e ɓe ɓurɗaa waawde waasde gollidde? Hol golle ɓurɗe nafoore e hol ngal poɗ ɗaa heen adoraade?

Suufiyaŋke oo heɗtii laamɗo oo, kono alaa ko o jaabii. O tuutti e juuɗe makko o jokki e iirtugol leydi.

–A tampii, laamɗo oo wi' mo, rokku am peel oo, mi gollan maa!

- Suufiyaŋke oo jaarni mo, rokki mo peel oo, o jooɗii e leydi. Caggal weddaade mo joowe ɗiɗi leydi, o dartii o ruttitii e naamne makko hee kadi. Suufiyaŋke oo jaabaaki hay batte, o ummii, o fooɗi juuɗe makko fade e peel oo.

O wi' mo, – Jooni aan foofto, miin mi golla.

Kono laamɗo oo rokkaani mo peel oo, o woni e ngasri makko. Haa waktu gooto fawtii heen, tawi naange fuɗɗiima wirnaade e leɗɗe. Laamɗo oo ňiɓi peel e leydi o wi':

–Addi mi ga' maaɗa ganndo ko ngam heɓde jaabawuuji e naamne am ɗee. So tawii a waawaa kam jaabaade, haalan am mi yaha.

–Suufiyaŋke oo wi, –Fad, ndaar, won dogoowo ɗoo, ko hol oon?

Laamɗo oo yeccitii o yi' gorko, mo wahre mawnde ina doga e nder ladde. Gorko oo ina fawi juuɗe mum e reedu, ƴiiƴam ina siiwoo e juuɗe makko hee. Nde o yottii ndee e sara laamɗo oo, o yani e leydi, o dillaani, kono omo uumira seese. Suufiyaŋke oo wallondiri e laamɗo oo, ɓe ɓoorti comci gorko oo. Omo gaaňii gaaňannde yaajnde e reedu. Laamɗo oo lootiri gaaňannde ndee tekkere e kaala mum no haaniri, suufiyaŋke oo fiili gaaňannde nde. Kono ƴiiƴam

ɗam dartaaki. Ko noon ne kadi laamɗo o ina fiilta e gaaňannde ndee tekke leppuɗe, ƴiiƴam nguldam ina simta omo fiila heen tekke goɗɗe. Nde ƴiiƴam ɗam dartii, gorko oo heɓti hakkille, wi yoo rokke yara. Laamɗo oo addani mo ndiyam ɓuuɓɗam o yari. Oon waktu tawi ko naange muti ɓuuɓol jipiima, ko ɗuum waɗi laamɗo oo wallondiri e suufiyaŋke o ɓe nawi gorko juuta wahre o to nder suudu suufiyaŋke too, ɓe lelni mo e dow ndaɗɗudi. Ndeen barmuɗo oo muɓɓi gite wa'i no ɗaaniiɗo.
No laamɗo oo tampiri nii yahdu e golle, ko ɗoon e damal hee o ɗaanii ɗoyngol luggol, e oon jamma ceeɗu daɓɓo.
Nde o fini subaka, o waɗi ko juuti, o anndaa to o woni e hol oo gorko juutɗo wahre, kaawniiɗo, leliiɗo e dow ndaɗɗudi ina ndaarda mo gite daneeje.
Gorko juutɗo wahre o wi mo, e daande les, - Yaafo kam, nde o tini wonde laamɗo oo finii ina ndaara mo.
Laamɗo oo wi', 1 –Mi anndaa ma; hol ko njaafoto maa mi?
–A anndaa kam, kono miin, miɗo anndu maa. Ko mi gaňo maa, gonnɗo wonde maa yoɓto e maa baral maa banndi am gorko e jaɓtude jawdi am. Nde nganndu mi ko aan gooto arata ga suufiyaŋke gah pellit mi warde ma. Mi yiɗiino

yande e maa so a fa'iino e hootde, kono ňalawma oo fof ɓennii mi yi'aani ma. Ko ndeen njaltu mi e tomborde am (jeejee) mbela mi annda to ngon ɗaa, ko ndeen kawrunoo mi e wondiiɓe maa. Ɓe keɗtini kam, ɓe ngaaňi kam. Ndog mi ƴiiƴam am ina siiwoo. Mi maayatno so tawii a filaano gaaňannde am ndee. Mi yiɗiino warde ma, kono aan ndanndu ɗaa kam. Jooni so mi maayaani, so a yiɗii mi wonat maccuɗo maa ɓurɗo ɗooftaade ma. Mi yamirat ne kay ɓiɓɓe am yoo ngonirat ma noon. Yaafo kam.

Laamɗo oo heɓi weltaare mawnde e nehtaare kawral makko e gaňo makko e waɗtude mo sehil. Laamɗo oo yaafii mo tee aadani mo rokkidde mo, jawdi makko e nelande golloobe makko e cafroowo makko.

Caggal nde laamɗo oo waynondiri e gorko barmuɗo oo, o yalti e suudu hee, ngam yiiloyaade suufiyaŋke oo. Hade ɓe ceertude laamɗo oo yiɗi wi'de, e laawol cakkitol yoo o jaabo mo naamne makko ɗee.

Suufiyaŋke oo wonnoo ko nder galle. Omo soppinii sara leydi ndi ɓe ngirtatnoo ndii haŋki mum, omo aawa heen ɓiɓɓe leɗɗe.

Laamɗo oo ɓadtitii mo wi':

-E laawol cakkitol gorko ganndo, miɗo ňaagi maa yoo a jaabo naamne am ɗee.

-Suufiyaŋke oo jooɗtoyii e korle makko cewɗe ina ndaara laamɗo oo gila dow haa les, o wi' mo, aan kay a jaabanooma ɓooyi.

-Laamɗo oo wi mo, Hol no njaaboraa mi?

Suufiyaŋke oo wi mo alaa sikke. Sinno ko haŋki no leefirnoo mi ni a yurmanooki kam, ngiirtan ɗaa kam leydi ndutti ɗaa aan gooto, gaňo maa yanatno e maa tee a nimsatno ko haɗ maa heddodaade e am. Ndeen waktu ɓurɗo haande ko nde ngiirtanno ɗaa leydi ndee, ko miin wonnoo gorko ɓurɗo nafoore, e gollal ɓurnongal nafoore wonnoo ko waɗande mi moƴƴere. Caggal nde gorko oo doggi fade e maa, waktu ɓurɗo haande ko nde cafrataa mo ndee, sabu so a fiilaano gaaňannde makko ndee o maayatno, tawa on kawritaani. Ndeen ko kaŋko wonnoo neɗɗo ɓurɗo nafoore, e ko mbaɗan ɗaa mo ko wonnoo gollal ɓurngal nafoore. Ko noon waktu hakkille maa wonde waktu ɓurɗo haande ko gooto, mbo ngon ɗaa oo. Ko oon waktu ɓuri haande, sabu ko ndeen tan neɗɗo jeyi hoore mum e neɗɗo ɓurɗo nafoore ko mbo

kawru ɗaa e oon waktu e gollal ɓurngal moƴƴude heen ko waɗande joomi mum moƴƴere.

Lasnaia Poliana

(Lasneyya Poliyaana)

lewru Uut, 1903